Генеза правового регулювання віртуальних активів як об'єкту оподаткування в Україні

Красилюк Максим Олександрович[1]

Опубліковано	Секція	УДК
09.05.2024	Право	342.9

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.11161592

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті розглянуто важливу тему генезису правового регулювання віртуальних активів в Україні. Викладено детальний аналіз історії формування правового статусу віртуальних активів, починаючи від перших згадок у правових нормативних актах та закінчуючи сучасними підходами до їх регулювання.

Визначено ключові аспекти правового статусу віртуальних активів, у тому числі їх ознаки та класифікацію, механізми юридичного визнання та регулювання їх обігу на території України.

Проаналізувавши генезу правового регулювання віртуальних активів в Україні, було запропоновано конструктивні рекомендації щодо вдосконалення законодавства в цій сфері. Враховуючи швидкий розвиток технологій та зростаючу популярність віртуальних активів, ця стаття має велике значення для розвитку ефективного та прозорого правового середовища ринку віртуальних активів в Україні.

Ключові слова: віртуальні активи; криптовактиви; блокчейн; фінансовий інструмент; децентралізованість; законопроект.

Genesis of legal regulation of virtual assets as an object of taxation in Ukraine

Annotation. The article is devoted to the topical issue of the genesis of legal regulation of virtual assets in Ukraine. The article analyses in detail the history of the legal status of virtual assets, starting with the first references to them in legal acts and ending with modern approaches to their regulation.

The article identifies the key aspects of the legal status of virtual assets, in particular, their features and classification, mechanisms of legal recognition and regulation of their circulation in Ukraine.

The article analyses the genesis of legal regulation of virtual assets in Ukraine and offers constructive recommendations for improving the legislation and changes that have occurred in this area over time. The article analyses other legislative acts that have been in the history of legal regulation of virtual assets in addition to laws and draft laws, including instructions, letters, and others. Particular attention was paid to the period of 2017-2022, when there were attempts to make significant changes to tax legislation and the definition of the status of virtual assets.

The problems and challenges related to the taxation of virtual assets in Ukraine were considered. The complexity of determining the status of these assets, the peculiarities of their circulation and interaction with traditional financial institutions were identified. The article

[1] аспірант Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету

emphasises the need to improve the tax system to ensure efficient taxation of virtual assets in Ukraine and highlights the ways to further improve tax policy in this area to ensure stability and transparency in the taxation of these assets in the future.

The overall purpose of the article is to analyse and systematise information on the development and current state of legal regulation of virtual assets as a taxable object in Ukraine, in order to provide a basis for further research and development of effective tax strategies in this area.

Given the rapid development of technology and the growing popularity of virtual assets, this article is of great importance for the development of an effective and transparent legal environment for the virtual asset market in Ukraine.

Keywords: virtual assets; crypto assets; blockchain; financial instrument; decentralization; draft law.

Вступ

Швидкий прогрес у розвитку нових технологій, поява віртуальних валют, призів до виникнення нової фінансової реальності. Наразі цей розвиток неможливо зупинити або цілком заборонити. Вперше за всю історію існування грошей, нова технологія що з'явилася, не може бути врегульована стандартними методами та звичним підходом фінансових інституцій. У звичайному уявленні валюта емітується державою через національний банк, але віртуальні активи є децентралізованою та позадержавною структурою.

У розвинених країнах державні кордони стають більш прозорими, а суспільство – мобільнішим. Процеси світової глобалізації потребували універсальної валюти для миттєвих трансакцій в мережі Інтернет. Феномен криптовалюти виник вже 15 років тому, а наразі існує безліч дискусій щодо її правового статусу та використання.

Впровадження провідними державами світу регулювання віртуальних валют на законодавчому рівні, а також різне бачення інших країн, призводять до необхідності більш детальних досліджень для регулювання цього нового виду грошей. Незважаючи на активне поширення віртуальних валют в Україні, наразі відносне закріплення її правового статусу не перетворює її на об'єкт оподаткування. Наведені обставини вкотре підкреслюють актуальність цього питання.

Аналіз сучасної наукової літератури та досліджень, що стосуються цифрових активів, підтверджує, що в наш час не існує чіткого визначення та повного розуміння цих термінів. Деякі вітчизняні дослідники займалися окремими аспектами впровадження та розвитку правового регулювання віртуальних валют, зокрема Яроцький В. О., Овчаренко А. С., Бондаренко О. В. та ін.

Метою даної статті є дослідити генезу становлення правового регулювання віртуальних активів як об’єкту оподаткування. Проаналізувати позицію фінансових регуляторів у відношення до віртуальних активів.

Завдання статті полягає у вивченні підходів до правового регулювання віртуальних активів як об’єкту оподаткування у контексті України. В статті досліджується еволюція законодавства щодо оподаткування віртуальних активів та їх правових аспектів, а також аналізі поточних проблеми та перспектив у цій сфері.

Результати

З появою віртуальних валют відповідно виникла різка необхідність їх правового регулювання враховуючи капіталізацію таких криптовалют як Bitcoin, Ethereum. Існує безліч правових аспектів що потребують уваги до ринку віртуальних валют, проте ключовими є наступні:

1. Безпека та захист користувачів. Відсутність регуляторних стандартів може призвести до ризиків фінансової безпеки користувачів. Віртуальні валюти піддаються кібератакам, шахрайству та іншим видам зловживань.
2. Запобігання фінансовим злочинам. Правове регулювання є основою у боротьбі з використанням віртуальних валют для відмивання грошей, фінансування тероризму та інших незаконних дій.
3. Захист інвесторів. Інвестори та потенційні інвестори є вразливими через відсутність регуляторного нагляду, оскільки віртуальні валюти можуть бути вкрадені або втрачені через хакерські атаки. У зв’язку з чим через нестабільність ринку, що в перспективі подальшого оподаткування фінансових операцій, призведе до втрати фінансів у вигляді податків для держави.
4. Стабільність фінансової системи. Недостатнє або лише номінальне регулювання створює ризики для фінансової стабільності, оскільки віртуальні валюти вже впливають на глобальні фінансові ринки та валютні курси.
5. Підтримка інновацій. Юридична визначеність сприяє розвитку інновацій у галузі блокчейн-технологій та віртуальних валют, забезпечуючи правову ясність для підприємств та індивідуалів, що працюють у цих сферах.

Наведені причини для багатьох країн стали фундаментом для впровадження різноманітних форм правового регулювання для віртуальних валют, такі як ліцензування бірж, розробка податкової політики.

У зв'язку зі складною правовою природою віртуальних активів, їх неможливо визнати ні валютою, ні грошовими коштами, ні валютною цінністю, ні цінними паперами, ні електронними грошима, ні грошовим сурогатом, бо через складність їх правової природи віртуальні активи не можна віднести до будь-якого з цих понять. Це означає, що віртуальні активи виходять за межі чинного на цей момент правового регулювання і, фактично, втрачають будь-яку правову природу, а отже, лишаються поза будь-якою правовою формою.

Необхідно також брати до уваги той факт, що віртуальні валюти як і сам ринок віртуальних валют є інноваціюю сучасності а надмірна бюрократизація державних процесів та фінансових регуляторів виступить як обмеження для інновацій. Занадто строге правове регулювання може пригнічувати публічний розвиток в галузі блокчейн-технологій та віртуальних валют, знижуючи мотивацію для розробки нових продуктів і послуг. Тому здатність до прискорення трансформаційних процесів у законодавстві є необхідною умовою для взаємовигідного існування ринку віртуальних валют та держави.

Перешкодами для розвитку галузі можуть стати також погіршення юридичних умов існування для фірм, що працюють у сфері віртуальних валют через обмеження та бюрократичні перешкоди а це у свою чергу призводить до зменшення конкурентоспроможності та розвитку галузі в цілому.

Втрата конфіденційності. Будь-яке втручання зі сторони що може призвести до порушення приватності користувачів може стати причиною обурення серед користувачів віртуальних валют та відповідно відсутністю бажання працювати офіційно та відкрито.

Також варто зазначити що суворі регуляторні вимоги або податкові норми можуть зробити інвестування в криптовалюти менш привабливим для потенційних інвесторів, враховуючи і так нестабільність ринку.

Зрозуміло, що важливо забезпечити баланс між захистом користувачів та сприянням інновацій в цій сфері, між конфіденційністю та протидією фінансування тероризму і тіньовим фінансовим операціям через правильно та чітко спроектоване правове регулювання.

Насамперед чітко сформульоване визначення віртуальних активів забезпечує розуміння того що відноситься до цієї категорії та є основоположним фундаментом у подальшому правовому регулюванні.

Відповідно віртуальні валюти мають специфічні ознаки та характеристики, які роблять їх відмінними від традиційних валют, тому і відповідно потребують особливого правового визначення. Зокрема одними з найважливіших ознак є:

1. Цифрова природа. Однією з ключових ознак віртуальних валют є існування виключно в цифровому вигляді. Вони не мають фізичного втілення, зберігаються та передаються через інтернет або інші цифрові канали. Але слід також зауважити що деякі з видів віртуальних активів можуть зберігатися на фізичних флеш носіях.
2. Децентралізація: Багато віртуальних валют побудовані на технології блокчейн, яка дозволяє їм існувати без централізованої установи чи організації, такої як центральний банк. Це означає, що вони оперують на основі розподіленої мережі вузлів, які підтримують та підтверджують транзакції.
3. Анонімність і приватність. Багато віртуальних валют пропонують вищий рівень анонімності та приватності порівняно з традиційними фінансовими системами. Вони дозволяють користувачам здійснювати транзакції без необхідності розкриття особистої інформації.
4. Необоротність і необоротність: Віртуальні валюти зазвичай не можуть бути поділені на дрібніші частини або змінені, як це може бути у випадку з традиційними валютами. Наприклад, Bitcoin може бути поділено лише до восьмого десяткового знаку.
5. Трансграничність. Віртуальні валюти можуть бути переслані миттєво через інтернет, без обмежень, які часто існують у випадку міжнародних банківських переказів або інших традиційних фінансових операцій.

Ці характеристики роблять віртуальні валюти унікальними та привабливими для різних видів використання, включаючи інвестування, оплату товарів і послуг, перекази грошей та багато іншого [1, с. 5].

Тим не менш, науковці мають як схожі так і розбіжні погляди на саме поняття віртуальних активів та відповідно їх ознаки. Яроцький В. О. стверджує, що термінологічно віртуальний актив є штучно створеним за допомогою передових інформаційних технологій нематеріальним ресурсом, який умовно існує та може бути використаний власником з метою здобуття економічних переваг [15, с. 102].

У свою чергу Овчаренко А. С. наголошує що поняття «віртуальний актив» визначається як електронний актив, створений з використанням криптографічних методів, що існує у вигляді цифрового програмного коду і не має матеріальної форми. Право власності на цей актив підтверджується за допомогою цифрових записів у реєстрі цифрових транзакцій, і він має економічну цінність. Отже, терміни «віртуальні активи» і «криптовалюти» не можна розглядати як синонімічні, оскільки криптовалюти є лише одним з видів «децентралізованих віртуальних валют», що представляє значно більший обсяг поняття «віртуальних активів» [4, с. 201].

Бондаренко О. В. відзначає, що вивчення віртуальних активів доцільне як з правової, так і з технічної точок зору. З технічного погляду, характеристики віртуальних активів показують, що вони базуються на взаємодії інформаційних модулів за допомогою єдиного набору форматів з високим рівнем безпеки та шифруванням всіх даних. З правової точки зору, доцільно провести визначення сутності віртуальних активів, класифікацію їх видів, визначення сфери їх застосування, встановлення механізмів моніторингу використання віртуальних активів, а також введення відповідальності за порушення правил використання цих активів [2, с. 624].

Сьогоднішня реальність наочно демонструє, що віртуальні активи і технології, на яких вони засновані, мають величезний, включно з економічним, потенціал, для реалізації якого необхідно розробити зважену законодавчу політику, яка враховувала б як приватні, так і публічні аспекти правового регулювання.

Правове регулювання – це процес організації та систематизації суспільних відносин з використанням юридичних механізмів і нормативних актів. Як частина соціального регулювання, правове регулювання передбачає використання специфічних юридичних механізмів, які віднедавна стали активно розроблятися в юридичній науці у зв'язку з аналізом інструментальної теорії права.

Система правового регулювання формується взаємодією всіх її складових: методів, прийомів та арсеналу юридичних засобів. Серед ключових елементів правового регулювання виокремлюють нормативну регламентацію та індивідуальне регулювання, централізоване та децентралізоване управління, координацію та субординацію, різні способи та типи правового регулювання.

У свою чергу варто відзначити, що Україна стала першою країною на пострадянському просторі, яка приступила до розробки законодавчих проектів щодо регулювання обігу віртуальних та встановлення правових норм у цій новій галузі. Проте, жоден з цих проектів не був втілений у реальності функціональному рівні, і на даний момент всі вони відкликані або не набрали чинності. Процес визначення правового статусу криптовалюти в Україні є невпинним, і для отримання більш детальної інформації створено узагальнення.

Найпершим 08.12.2014 році був Лист НБУ № 29-208/72889 де було наголошено, що уповноважені банки не мають правових підстав для зарахування іноземної валюти, отриманої від продажу біткоїнів за кордон і застерігає фізичних і юридичних осіб від використання цієї валюти. НБУ звернув увагу, що операції з купівлі-продажу Bitcoin можуть мати ознаки функціонування фінансових пірамід, що може свідчити про потенційне використання для злочинних цілей, таких як легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму [14].

Наступним правовим матеріалом від 10.11.2014 було роз’яснення від НБУ щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти Bitcoin» де визначалося, що операції з «віртуальною валютою/криптовалютою "Bitcoin"» відносяться до операцій з торгівлі іноземною валютою. Також визначається, що Bitcoin є грошовим сурогатом, який не має забезпечення реальної вартості, а діяльність з купівлі-продажу Bitcoin за долари США або іншу іноземну валюту має ознаки функціонування так званих «фінансових пірамід» Віртуальна валюта, така як Bitcoin, розглядається як грошовий сурогат, який не має реальної вартості та не є законним засобом платежу в Україні, випуск, обіг та використання якої є забороненим. НАБУ підкреслює, що всі ризики за використання віртуальних валют несе сам учасник операції, а не регулятор, та звертає увагу на такі ризики як анонімність операцій та можливе використання для злочинних цілей, таких як відмивання коштів та фінансування тероризму. А також громадянам рекомендується використовувати послуги лише платіжних систем, які мають ліцензію та зареєстровані у відповідному реєстрі. А згідно з Законом України «Про Національний банк України» грошовим сурогатом є будь-які документи у вигляді грошових знаків, що відрізняються від грошової одиниці України, випущені в обіг не Національним банком України і виготовлені з метою здійснення платежів в господарському обороті, крім валютних цінностей. Отже, з правової точки зору, криптовалюта, яка виступає як грошовий сурогат, не може бути визнана валютною цінністю, бо вона не вводиться в обіг центральним банком держави і офіційно заборонена для здійснення розрахунків. З іншого боку, зовнішнім проявом криптовалюти може бути її репрезентація у формі

грошових знаків, які у даному випадку представлені у вигляді цифрових документів за допомогою криптографічних знаків. [12].

У 2016 році від 09.11 НБУ схвалив дорожню карту «Cashless economy», спрямовану на розвиток безготівкових (цифрових) платіжних систем та зменшення використання готівки в економіці, серед основних цілей було виділено: зменшення тіньової економіки та легалізація економічних відносин; забезпечення безпеки та стабільності платіжної системи, в якій також безпосередньо згадувалося впровадження Блокчейну в Україні. Враховуючи це, деякі державні реєстри планувалося перевести на технологію блокчейн, в умовах сьогодення питання залишилося на стадії становлення [3].

Спільна заява НБУ та НАЦКОМФІНПОСЛУГ від 30.11.2017 інформувала щодо застосування криптовалют на території України відповідно до якої криптовалюта не може бути визнана грошима, валютою або законним платіжним засобом, не є валютною цінністю, електронними грошима, цінним папером. Також було визначено, що криптовалюти не можна класифікувати як гроші, валюту, електронні гроші, цінні папери або грошовий сурогат. Це свідчить про складність та неоднозначність правового статусу криптовалют, яка є важкою для розуміння та регулювання. Регулятори зазначають, що продовжують опрацьовувати питання правового статусу криптовалют та законодавчого врегулювання операцій з ними. На їх погляд однією з ключових цілей регулювання є захист прав споживачів, протидія відмиванню коштів та іншим протиправним діям, ідентифікація суб'єктів операцій та оподаткування отриманих доходів. Регулятори підкреслили важливість глибокого дослідження та аналізу перед внесенням будь-яких законодавчих змін у цій сфері, а також наголосили на важливості урахування досвіду та рішень інших країн. Також вони вказали на такі ризики як: можливість крадіжок криптовалют через кібератаки на платформи обміну або інші інфраструктурні елементи; відсутність гарантій повернення інвестицій; використання криптовалют для фінансових шахрайств та побудови пірамідних схем, що може призвести до великих втрат для інвесторів; нестабільність ринку та високі коливання цін; відсутність інфраструктури та прийняття криптовалют [13].

У 06.10.2017 році було вперше зареєстровано законопроект №7183 «Про обіг криптовалюти в Україні», який було відкликано. Проте, у статті 8 зазначеного акту передбачалося, що оподаткуванню у відповідності до вимог чинного законодавства України підлягає лише дохід отриманий отриманий криптовалютною біржою від здійснення криптовалютних операцій. Також було наведено визначення таких термінів, як криптовалюта, криптовалютна біржа, криптовалютний кошик, криптовалютні транзакції, система блокчейн, користувач системи блокчейн, суб'єкт криптовалютних операцій, власник криптовалюти, майнер тощо. Встановлено, що загальні засади обігу криптовалюти регулюються Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами України, зокрема, Цивільним кодексом, Господарським кодексом, Податковим кодексом та іншими законами. Здійснення державного управління в сфері обігу криптовалюти покладалось на Національний Банк України. А також наголошено, що держава не несе зобов'язань і не гарантує вартість криптовалюти у випадку її знецінення або втрати з будь-яких причин, а також не здійснює будь-яких заходів щодо забезпечення діяльності онлайн-сервісів з обміну криптовалюти. Цей законопроект містив ключові положення щодо майнінгу криптовалюти, використання криптовалюти, криптовалютних транзакцій, діяльності криптовалютної біржі та порушень законодавства України у сфері обігу криптовалюти. Отже, загальною метою цього законопроекту було створення прозорих та безпечних умов для обігу криптовалюти в Україні, забезпечення прав та обов'язків суб'єктів цього ринку, а також запобігання протиправній діяльності та фінансовим ризикам [9].

До ВРУ 10.10.2017 було надіслано альтернативний законопроект № 7183-1 «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні» де було запропоновано визначити криптовалюту як децентралізований цифровий вимір вартості, що може бути виражений у цифровому вигляді та функціонує як засіб обміну. Проектом передбачалося встановити можливі фактори для розвитку криптовалют в Україні, для здійснення операцій з ними, стабільної роботи бірж з обміну криптовалют та роботи майнерів у правовому полі. Була передбачена можливість надання преференцій для користувачів ринку задля стимулювання нової криптоекономіки [10].

Перша спроба введення поняття «віртуальний актив» у законодавство України відбулася у 2018 році, коли Кабінет Міністрів України розробив та опублікував проект розпорядження «Про схвалення Концепції державної політики у сфері віртуальних активів». У цьому розпорядженні віртуальний актив був визначений як будь-які записи у рамках розподіленого реєстру даних, використання яких, за очікуванням, призведе до отримання економічних преференцій у майбутньому [11].

Також на розгляд до ВРУ було внесено Проект Закону від 14.09.2018 року № 9083 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні», яким було запропоновано доповнити ПКУ такими термінами: віртуальні активи, криптовалюта, майнінг, розподілений реєстр записів у цифровій формі, операції з віртуальними активами, прибуток від операцій з віртуальними активами, токен, токен-актив, емітент віртуального активу. У законопроекті було встановлено правила визначення фінансового результату та ставки оподаткування, визначено як збільшувати або зменшувати фінансовий результат за операціями з віртуальними активами. Вказано, що оподатковуваний прибуток від цих операцій розраховується за встановленою ставкою, але це не впливає на загальний фінансовий результат до оподаткування. Встановлювались правила оподаткування прибутку від операцій з віртуальними активами. Платники податку ведуть окремий облік фінансового результату від таких операцій та подають річну податкову декларацію. Прибуток розраховується як різниця між доходом від продажу віртуальних активів та їх вартістю. Збиток від операцій з віртуальними активами не враховується при визначенні загального фінансового результату. Податок з прибутку оподатковується за встановленою ставкою. Платник самостійно несе відповідальність за розрахунок та сплату податку. Законопроект передбачав, що якщо суб'єктом операцій з криптовалютою, як нематеріальним активом, є фізична особа, то операції з продажу криптовалюти оподатковуються податком на доходи фізичних осіб (18 %) та військовим збором (1,5 %) [7].

Проект Закону від 15.11.2019 про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами передбачав внесення змін до Податкового кодексу України. Зокрема було враховано визначення понять «криптовалюти» та похідних від цього, запропоновані ставки оподаткування відносно діючого Податкового кодексу України та зі змінами впровадженими щодо криптовалюти. Визначено тлумачення фінансового результату від операцій з криптовалютою [6].

У грудні 2019 року було прийнято Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» у якому було визначено віртуальний актив як цифрове вираження вартості, яке можна торгувати у цифровому форматі або передавати, і яке може бути використане для платіжних або інвестиційних цілей [8].

У лютому 2022 року було ухвалено Закон України «Про віртуальні активи» де у першій статті було визначено поняття віртуального активу як нематеріального блага,

яке є об'єктом цивільних прав, має вартість і представлене сукупністю електронних даних. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів; віртуальний актив може свідчити про майнові права, включаючи права вимоги до інших об'єктів цивільних прав. Проте наразі Закон втратив чинність [5].

Слід наголосити на тому, що на даний момент жодні норми чинного законодавства не можуть бути поширені на регулювання віртуальних активів.

Сукупність проаналізованого матеріалу визначає необхідність переймання досвіду інших країн для удосконалення діючого законодавства та формування стратегій розвитку на майбутнє, що частково або повністю впоралися з правовим регулюванням віртуальних валют та їх оподаткування.

Таким чином, на основі проаналізованої інформації робимо висновок що віртуальний актив це цифровий або електронний актив, який існує виключно в цифровій формі і не має фізичного втілення. Це може бути криптовалюта, токен, цифровий елемент або інший вид цифрового активу, який володіє цінністю та може бути використаний для обміну, інвестування, зберігання або інших фінансових операцій в інтернеті або в іншому цифровому середовищі. Віртуальні активи часто зберігаються у криптогаманцях, електронних гаманцях або фізичних носіях та можуть бути використані за допомогою розумних контрактів на блокчейні або технологіях розподіленого реєстру.

Розглядаючи ключові аспекти формування правового статусу віртуальних активів у контексті їх оподаткування в Україні та проаналізувавши генезу розвитку правового регулювання зазначаємо, що Україна відіграє активну роль у спробах закріплення відповідних норм, проте до цього часу правова база щодо оподаткування віртуальних активів залишається незавершеною.

Наголошуємо на необхідність подальшого розвитку та удосконалення законодавства в цій області для забезпечення прозорого та стабільного правового середовища для учасників ринку віртуальних активів. Зокрема, важливо враховувати мінливиу природу цих активів та ринку, вплив технологічних інновацій на їх обіг та оподаткування.

Широке обговорення та консенсус між учасниками ринку, урядом та регуляторами для вироблення ефективних та справедливих податкових політик, що враховують інтереси всіх зацікавлених сторін — ключ до успішного правового майбутнього віртуальних активів в Україні.

Тобто навіть за відносно не великий проміжок часу, перші згадки про віртуальні активи від органів влади були 10 років тому, можна виділити декілька підходів до встановлення правового статусу віртуальних активів в рамках державного регулювання, а саме: як валюта (цифрова або віртуальна валюта, аналог фіатної валюти, гроші), що є платіжним засобом; як універсальний фінансовий інструмент; як товар (майно, актив, власність); як грошовий сурогат.

Висновки

Таким чином, на основі проаналізованої інформації робимо висновок що віртуальний актив це цифровий або електронний актив, який існує виключно в цифровій формі і не має фізичного втілення. Це може бути криптовалюта, токен, цифровий елемент або інший вид цифрового активу, який володіє цінністю та може бути використаний для обміну, інвестування, зберігання або інших фінансових операцій в інтернеті або в іншому цифровому середовищі. Віртуальні активи часто зберігаються у криптогаманцях, електронних гаманцях або фізичних носіях та можуть бути

використані за допомогою розумних контрактів на блокчейні або технологіях розподіленого реєстру.

Розглядаючи ключові аспекти формування правового статусу віртуальних активів у контексті їх оподаткування в Україні та проаналізувавши генезу розвитку правового регулювання зазначаємо, що Україна відіграє активну роль у спробах закріплення відповідних норм, проте до цього часу правова база щодо оподаткування віртуальних активів залишається незавершеною.

Наголошуємо на необхідність подальшого розвитку та удосконалення законодавства в цій області для забезпечення прозорого та стабільного правового середовища для учасників ринку віртуальних активів. Зокрема, важливо враховувати мінливиу природу цих активів та ринку, вплив технологічних інновацій на їх обіг та оподаткування.

Широке обговорення та консенсус між учасниками ринку, урядом та регуляторами для вироблення ефективних та справедливих податкових політик, що враховують інтереси всіх зацікавлених сторін — ключ до успішного правового майбутнього віртуальних активів в Україні.

Список використаних джерел

1. Virtual Currencies. Key Definitions and Potential AML/CFT Risks : FATF report. URL: https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/reports/Virtual-currency-key-definitions-and-potential-aml-cft-risks.pdf.coredownload.pdf
2. Бондаренко О. В. Віртуальні активи: теоретико-правова характеристика. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 1. С. 623-625.
3. Нацбанк працює над переведенням гривні на блокчейн. URL: https://www.epravda.com.ua/news/2017/12/5/631875/.
4. Овчаренко А. С. Правове регулювання віртуальних активів та криптовалют в Україні: сучасний стан і перспективи. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 4. С. 200-202.
5. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text.
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами: проект Закону України від 15.11.2019 року № 2461. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67423.
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні: проект Закону України від 14.09.2018 року № 9083. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64597.
8. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20/ed20191206#Text.
9. Про обіг криптовалюти в Україні: проект Закону України від 06.10.2017 № 7183. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684.
10. Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні: проект Закону України від 10.10.2017 № 7183-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710.
11. Про схвалення Концепції державної політики у сфері віртуальних активів: проект розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.10.2018. URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?id=dbfc2a7e-47f9-4fce9110-66ed61c0ae17.

12. Роз’яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin : Національний банк України від 10.11.2014 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14.
13. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні. Нацкомфінпослуг: веб-сайт. URL: https://nfp.gov.ua/ua/Holovni-podii/13804.html.
14. Щодо віднесення операцій з «віртуальною валютою/криптовалютою «Bitcoin» до операцій з торгівлі іноземною валютою, а також наявності підстав для зарахування на поточний рахунок в іноземній валюті фізичної особи іноземної валюти, отриманої від продажу Bitcoin: Лист Національного банку України від 18.12.2914 року № 29-208/72889. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v2889500-14.
15. Яроцький В. О. Поняття та види віртуальних активів, що можуть перебувати і обігу за законодавством України. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. 2023. Том 34 (73) № 4. С. 101-107.